

Balada o smutných očích pastorkyně Jenůfy

V Ostravě vystrojil Martin Františák jednu z nejlepších inscenací z odkazu Gabriely Preissově

Jiří P. Kříž

Nezačíná Její pastorkyňa Martina Františák v ostravském Divadle Jiřího Myrona nejšťastněji.

Děti si hrají na návsí, jejich hlasy znějí z reproduktorů a je to takové neuměle dětské deklamování, při kterém se Gabriela Preissová musí v hrobě obracet a kritik brousí nože, protože děti se trápit ani na jevišti nemají. A Tomáš Holý se rodí jeden za století.

Zůstalo jen u toho nabroušení, které se vymstilo po duchu příběhu už jenom Lacovi Kameňovi (František Strnad), když zohavil Jenůfu (Gabriela Mikulková). Režisérova Pastorkyňa patří k nejlepším v posledních desetiletích, a kam moje paměť ještě sahá, lepší jsem viděl jenom z Pitínského dílny ve Zlíně v polovině 90. let.

Důsledná práce s herci

Staré realistické téma, které tvůrci na Moravě umějí povýšit do exprese nebo do obrazné řeči scénické poezie – abych byl ale spravedlivý, dokázali to i Černín v Budějovicích nebo Laurin v Pardubicích – je rozehráno ve



Foto PRÁVO – Jiří P. Kříž

Marie Logojdová (Kostelníčka Buryjovka), Gabriela Mikulková (Jenůfa).

vyhrocených konturách, jak to Františák umí. Však ho také nikoli jen troufale řadím po bok generacním druhům (Mikulášek, Šimák, Špinar...).

Pracuje choreograficky, se zámkami, příběh nevypravuje jen po duchu předlohy realisticky, drama není postaveno pouze na dialogích. Jedno velké scénické

plátno stíhá druhé, herci se soustřeďují na detaily: Mikulková v titulní roli a také Marie Logojdová jako Kostelníčka Buryjovka, Strnad, David Viktora coby

Rychtář, František Večeřa – Krut. V režisérově koncepci jsou některé postavy potlačeny (Rychtářka, jejich dcera Karolka – Anna Cónová, Andrea Mohy-

lová) jiné naopak vytaženy takřka ze zapomnění.

Je třeba vyzvednout především talentovaný výkon Roberta Urbana v postavě imbecilního, padoucnového, ale lidsky jímavého pasáka Jana. Urbana považují za moc dobrý herecký přrůstek činoherního souboru NDM.

To všechno příběh Preissově přesahuje. Režisér s hereckým týmem dokázal vtisknout atmosféru a impresi vsudypřítomného smutku. Divákovi nabízí nejenom hlavní dějovou linii. Další vztahy a konflikty – a nikoli podružné – se odvíjejí ve druhém a třetím plánu scény.

O vině a trestu

Např. při odvodech se Jenůfa stydí za opilého nápadníka Števu (Igor Orozovič). Ve druhém dějovém pásmu se Laca chce vrhnout na soka, asi by ho zabil, drží ho Stárek, ve třetím juchá a pitvoří se pasák Jano s chasou... Promyšlenost je hlavní devizou Františákova opusu.

Kruté společenské konvence moravského venkova, marná snaha uchovat schovance čest, vražda ze zoufalství. Nic z toho není omluvitelné. Kostelníčka přijímá trest pokorně – jako vysvození z útrap. V Ostravě hrají Její Pastorkyňa fascinujícím způsobem.